

Pinsiön-Matalusjoen yhteistyöryhmän kokous Pinsiön maamiesseurantalolla 23.5.2023 klo 17.00–19.30

Kooste tilaisuuden aikana esitetyistä kysymyksistä, vastauksista ja kommentteista. Kysymyksiin vastasi paikan päällä projektipäällikkö Katja Vainionpää ja Salla Taskinen (Pirkanmaan ELY-keskus). Paikalla tarjottiin kahvia ja suolaista sekä makeaa. Verkkoyhteyksien kanssa oli ongelmia.

Osallistujat

Paikan päällä Maamiesseurantalolla oli 18 henkilöä. Etäyhteydellä ei osallistunut yhtäkään henkilöä. Osallistujina oli mm. maanomistajia, viranomaisia (PIRELY, Tampereen vesi, Nokian kaupungin ympäristönsuojeluyksikkö), yhdistysten edustajia ja muita raakuista ja Pinsiön-Matalusjoesta kiinnostuneita. Lähes kaikki osallistujat olivat olleet jo aikaisemmin hankkeen tapahtumissa tai aikaisemmassa Kolmen helmen joet-hankeessa mukana.

Ohjelma ja yhteenveto keskusteluista

1. Tilaisuuden ohjeistus
2. Uuden projektipäällikön esittäytyminen
3. Jokihelmisimpukka eli raakku
4. Life Revives-hanke 2021–2027
5. Life Revives-hanke Pirkanmaalla
6. Vapaa sana

1. Tilaisuuden ohjeistus

- Etäyhteydellä ei osallistunut yhtäkään henkilöä. Verkkoyhteyksien kanssa oli ongelmia. Kysymyksiin ja keskusteluun oli varattu omat kohdat tapahtumassa, mutta tarkentavia kysymyksiä sai esittää missä välissä tahansa.

2. Uuden projektipäällikön esittäytyminen

- Uusi projektipäällikkö Katja Vainionpää aloitti 3.4.2023. Hän kertoi omasta taustastaan ja tahtotilastaan hankkeessa.

3. Jokihelmisimpukka eli raakku

- Jokihelmisimpukasta käytiin läpi lajin uhanalaisuus ja sen tärkeys jokiekosysteemille, esiintyminen Suomessa ja Pirkanmaalla, uhanalaisuuden syyt sekä raakun elämänsykli.

4. Life Revives-hanke 2021–2027

- Kuusivuotinen LIFE Revives -hanke käynnistyi syksyllä 2021 usean vuoden taustatyön ja suunnittelun tuloksena 12 projektipartnerin voimin. Tavoitteena on parantaa jokihelmisimpukan ekologista tilaa Suomessa, Ruotsissa ja Virossa, ja saavuttaa projektin jälkeen raakun riittävä lisääntyminen ja suotuisia suojelutaso.
- Taulukon avulla käytiin läpi yleisesti hankkeen toimet: kunnostus, seuranta ja tiedotus. Kuvien ja kartan avulla perehdyttiin toimenpiteisiin eri maissa ja eri partnereilla.
- Yhteistyötahojen Hämeenkyrön kunnan ja Nokian sekä Ylöjärven kaupunkien roolia myös selvennettiin.

5. Life Revives-hanke Pirkanmaalla

- Pinsiön-Matalusjoen raakkukannat ovat olleet tiedossa jo 1970-luvulta lähtien. Kaikilla Pirkanmaan kolmella joelle on tehty Kolmen helmen joet- hankkeessa 2017 kunnostussuunnitelmat valuma-alueelle (KVY) ja joelle (FCG Oy). Vuonna 2019 Pirkanmaan

ELY-keskus päivityksen suunnitelmiin (Alleco Oy). Pienimuotoisia kunnostustoimenpiteitä on tehty vuosituhannen vaihteessa.

- Kartan avulla käytiin keskustelua valuma-alueesta ja uomasta, sekä niiden merkityksestä osallistujille. Keskustelussa nousi esille mm. uoman veden ja pohjaveden laatu ja määrä, vedenoton aloittaminen, soiden ojittaminen, lähteisyys, kiintoaineen määrä ja sen hienojakoisuus, asuinympäristö ja mökkeily, jo kerätty seurantatieto, tulvatilanne ja sen kuljettava aines, eroosio kovien virtauksen aikana, ojitus yläjuoksulla sekä metsänhoitoyhdistyksen hakkuut ja lannoitus. Valuma-alueella on myös maa- ja metsätalouden harjoittajia. Aiheeksi nousi myös vaikuttavuusarviointi ja toimenpiteiden priorisointi, joista Tampereen veden vedenotto mielletään tärkeimmäksi.
- Pinsiön-Matalusjoen raakkukantaa on tutkittu 1970-lvuulta lähtien. Määrä on pienentynyt runsaaseen puoleen ensimmäisestä inventoinneista. Vuonna 2019 raakkupopulaatio arvioitiin 11 000 kpl. Lisääntymisessä on ongelmia, elinkierto päättyy nuorisosimpukkavaiheeseen.
- Hankkeen ensimmäisenä vuotena on tehty seuraavia toimia: jokikohtaiset neuvottelukunnat perustettu, neuvoteltu maanomistajan kanssa toimista ja kerätty suostumuksia, metsäsuojelusuunnitelmat kilpailutettu, tiedottaminen ja viestintä, Pinsiön-Matalusjoesta haettu raakkuja laitokasvatukseen ja järjestetty seuranta.
- Taulukon avulla vertailtiin kunnostustoimenpiteitä Pirkanmaan raakkupuroissa. Kunnostukset jakaantuvat valuma-aluekunnostuksiin ja uomakunnostuksiin. Jokaiseen Pinsiön-Matalusjoen kunnostustoimeenpiteeseen syvennyttiin perusteellisemmin. Hankkeessa on määritetty jokaiselle kunnostustoimenpiteelle tavoitemäärä (kpl/m/ha) jokikohtaisesti.
- Valuma-aluekunnostukset: putkipatojen rakentaminen, kosteikkojen perustaminen, suojavyöhykkeiden perustaminen/laajentaminen, jokipenkkojen suojaus, rakennekalkitus. Valuma-aluekunnostuksista keskustelua nousi mm. putkipatoaltaiden tyhjentämisestä, eroosiosta ja soiden ojittamisesta. Iso-Matalusjärven kuivaus 50-luvulla on varmasti vaikuttanut veden virtaukseen ja laatuun. Pikku-Mataluksessa laskeutusallas ym., olisi tyhjentämisen tarpeessa. Rakennekalkituksen haasteista kerrottiin myös alustavaa tietoa, joka muodosti keskustelua. Osa valuma-alue toimista lisää myös veden määrää. Onko Iso-Lehmijärven valuma-alueelle suunniteltu putkipatoja.
- Uomakunnostukset: puumateriaalilla kunnostus, koskikunnostus, kutusoraikkokunnostus, joista erityisesti Hartjoki-menetelmä ja siitä alaspäin lähtevä kiintoaines kiinnosti. Pinsiön-Matalusjoella on kohtia, joissa hiekkaa/mutaa on pohjassa jopa 50 cm. Seurantatieto tulee myös vääristymään kunnostuksien jälkeen. Jotkut toimenpiteet tulevat vaatimaan järeämpiä koneita kuin hartjoki-työkaluja.
- Seuranta jakaantuu uomassa tapahtuvaan seurantaan ja Konnenveden tutkimusaseman seurantaan. Pinsiön-Matalusjoella jatkuvatoiminen virtaama- ja veden laadun mittausasema sijaitsee Myllykylän sillan alajuoksulla. Se mittaa veden pinnankorkeutta, lämpötilaa, sameutta, sähkönjohtavuutta vuosien 2022-2027 ajan. Data tulee nähtäville uusille verkkosivuille. Sähkökoekalastusta tehdään uudestaan kesäkuussa Jyväskylän yliopisto toimesta. Osallistujat halusivat tulla katsomaan kalastusta. Redox-mittauksen tulosten perusteella Pinsiön-Matalusjoella on monin paikoin suotuisat happiolosuhteet raakun nuoruusvaiheille. Redox-mittauksien mittauspaikat jäivät epäselväksi esityksessä.
- Viestintä: kerrottiin jo tiedotetut julkaisuista ja tulevista verkkosivuista. Verkkosivuille toivottiin dataa ja kunnostussuunnitelmat.
- Loppuun kerrottiin hankkeen toimista vuotena 2023 ja siitä eteenpäin. Osallistujat toivovat raporttien ja analyysien jälkeen itse toimenpiteitä.

6. Vapaa sana

- Perkoontien silta on sortumisvaarassa. Hankkeen kautta ei ole mahdollista saada rahoitusta, mutta L-puolelta yksityistieavustus, Y-puolelta vesiensuojeluavustus, kuntien mahdolliset pienet avustukset.
- Konnenveden tutkimusasemalta toivottiin lisäinfoa. Katja menee käymään kesäkuussa.
- Onko veden laadun seurantatietoja aikakaudelta ennen vedenottoa.
- Kuivunut iso lähde
- Lehmijärvi: ollut 80-luvulla kirkas vesi, sitten metsiä ojitettu, vesi tummunut. Lisäksi ollut lähteitä, mutta ei enää (pohjavedenkorkeus järveä matalammalla), nykyisin puoli metriä matalammalla.
- Virtaamaa tarvittaisiin kuivina aikoina.
- Kutusoraikkojen rakentaminen - raakkua vai taimenta varten? Ovatko samoilla alueilla? Leipävuoresta ylöspäin ei kuulemma merkittävästi kaloja